

Betänkande och Förslag
till

Målsättra-Ubby torrlägningsföretag

i Fasterna socken och Stockholms län
Upprättat vid syn enligt vattenlagen
år 1933 av
Nils Risberg
Statens Lantbruksingeniör.

sum efter förtäglig utförande.

Alby den 13 december 1933

Nils Ristberg

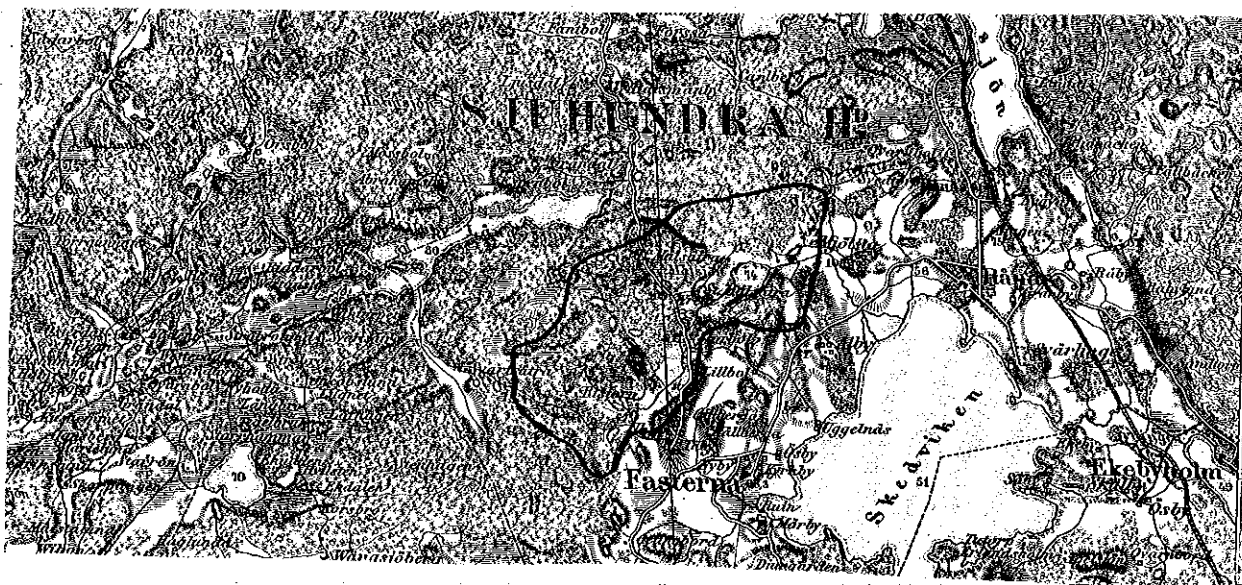
Statens Lantbruksskifferare

N. E. Forsmark

Godman

Hj. Karlsson

Godman

Utlåtande.

Synemännens utlåtande rörande sänkning
av Målsjön i och för bättre utdikning av mark
tillhörande Risetorp, Ubby, Bohlet, Målsättra
Uggelnäset, Alby och Mjölsta i Fasterna soc-
ken och Stockholms län, avgivet vid syneför-
rättning enligt vattenlagen år 1933.

Läge.

Ifrågavarande avdikningsområde är beläget omkring
3.0 km. norr om Fasterna kyrka. Å bifogade översiktskarta
har avdikningsområdet markerats med gul färg varjämte även
nederbördsområdet markerats med en blå linie. Avdikningsom-
rådet utgöres av såväl odlad som ej odlad jord och omfattar
en areal av sammanlagt 90,70 hektar.

Nederbördsområdet.

Avdikningsområdet tillhör Norrtälge åns vatten-
system samt det enligt Kungl. Kungörelsen den 13 april 1922
med n:o 59 betecknade nederbördsområdet.

Förordnande.

Genom Länsstyrelsens resolution av den 26 januari

1933 förordnades undertecknad att handlägga förenämnda för-
rättning och har på grund härav och i anslutning till för-
rättningsökandenas vid undersökningen och vid sammanträde i
ärendet framställda yrkanden föreliggande plan för avdikning-
en upprättats.

Benämning.

Synemännen anse, att företaget bör betraktas som
vattenavledning och bestämma att företaget jämlikt bestämmel-
serna i 10 kap. 62 § vattenlagen skall benämnas Målsättra-Ubby
torrlägningsföretag.

Hinder mot företaget.

Mot syneförrättningens handläggning eller företa-
gets utförande har icke något hinder blivit anmält och har nå-
got sådant ej heller av synemännen kunnat utrönas.

Företagets omfattning och avloppsdikenas lägen.

Den i företaget ingående vattenskadade marken fin-
nes å hithörande plankarta upptagen och har fullständig beskriv-
ning häröver upprättats. Som vattenskadad har all den mark be-
traktats som innehar ett höjdläge lägre än 1,5 meter över nuva-
rande medelvattenytan vid närmaste punkt i avloppsdike dit vatten

kan ledas med tillägg för fall för längre från avlopp belägen
mark. För områdets avdikning föreslås ett huvudavlopp å kar-
tan betecknat med A-B-C-D-E-F vid F delar avloppet sig i två
grenar å kartan betecknade med F-G och F-H. Avloppen hava
jämväl markerats med tvenne jämnlöpande röda linier.

Vattenmängd, lutningsförhållanden m.m.

Nederbördsområdet har för avloppet nedanför Mål-
sjön beräknats till $7,9 \text{ km.}^2$ Med hänsyn till nederbördsområ-
dets beskaffenhet har maximiavrinningen beräknats till 100
sekl. pr. km.^2 och medelavrinningen till 10 sekl. pr. km.^2
Maximivattenmängden skulle sålunda bli $0,8 \text{ m}^3/\text{sek.}$ och me-
delvattenmängden $0,08 \text{ m}^3/\text{sek.}$ För denna del föreskrives en
bottenlutning av 0,5:1000, en bottenbredd av 0,30 meter och
en sidolutning av 1:1,5. Med dessa dimensioner beräknas flod-
vattenmängden kunna avbördas vid ett vattendjup av 1,0 meter
och medelvattenmängden vid ett vattendjup av 0,45 meter.

Genom den nuvarande Målsjön skall upptagas mel-
lan punkterna B och C en ränna med horisontell botten och en
bottenbredd av 1,5 meter samt en sidolutning av 1:1,5

För dikessträckan C-D har nederbördsområdet be-

räknats till 4,70 km.² Med hänsyn till nederbördsområdets beskaffenhet har maximiavrinningen beräknats till 125 sekl. pr. km.² och medelavrinningen till 13 sekl. pr. km.² Maximivattenmängden skulle sålunda bli 0.59 m³/sek. och medelvattenmängden 0.06 m³/sek.

För detta avlopp föreskrivas följande dimensioner:

a) sträckan 0-4

Bottenlutning 0.5:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

b) sträckan 4-8

Bottenlutning 1.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

Med dessa dimensioner beräknas flodvattenmängden kunna avböras vid ett vattendjup av 0.90 meter och medelvattenmängden vid ett vattendjup av 0.35 meter.

För dikessträckan D-E-F har nederbördsområdet beräknats till 3,10 km.² Med hänsyn till nederbördsområdets beskaffenhet har maximiavrinningen beräknats till 125 sekl. pr. km.² och medelavrinningen till 12,5 sekl. pr. km.² Maximivattenmängden skulle

le sålunda bli 0.39 m³/sek. och medelvattenmängden 0.04 m³/sek.

För detta avlopp föreskrivas följande dimensioner

a) sträckan D-9

Bottenlutning 10.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

b) sträckan 9-23

Bottenlutning 0.5:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

c) sträckan 23-23+50

Bottenlutning 11.6:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

d) sträckan 23+50-24+90

Bottenlutning 0.5:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

För sidogrenen F-G är nederbördsområdet av ringa omfattning. För detta avlopp föreskrivas följande dimensioner:

a) sträckan 24+90-27

Bottenlutning 3.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

b) sträckan 27-29

Bottenlutning 0.5:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

c) sträckan 29-30

Bottenlutning 1.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

d) sträckan 30-30+50

Bottenlutning 14.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

För sidogrenen F-H är nederbördsområdet likaledes

av ringa omfattning. För detta avlopp föreskrives en bottenlutning av 0.5:1000, en bottenbredd av 0.30 meter och en sidolutning av 1:1.5.

Avloppens djup hava föreslagits med hänsyn till en i förhållande till kostnaden för företagets utförande så vitt möjligt fullständig torrläggning av sökandenas i företaget ingående mark.

Å den vid förrättningen upprättade profilritningen äro avloppens djup vid var och en av de längs desamma nedslagna avvägningspålarna, varjämte höjden över det antagna jämförelseplanet av den blivande bottenlinien vid ett flertal ställen angivits. Avloppens dimensioner å olika platser av desamma framgå i övrigt av de upprättade sektionerna samt av grävningstabellen.

Vattenverk.

Något vattenverk beröres ej av företagets utförande.

Arbetets utförande.

Företaget skall om intressenterna vilja fullborda detsamma, utföras i full överensstämmelse med det nu

framlagda förslaget såväl med hänsyn till plan- som profil-
ritningen och får börjas efter den 1 april 1934 och skall vara
fullbordat senast innan den 1 november 1940. Har företaget ic-
ke bragts till slut inom nyssnämnda tid vare frågan om företa-
get förfallen. Om giltigt skäl för dröjsmålet visas eller ge-
nom företagets inställande synnerligt men skulle uppstå, kan
genom ansökan hos Österbygdens vattendomstol före nämnda tids
utgång anstånd erhållas med företagets fullbordande på högst tio
år.

Då ingen delägare framställt yrkande om att på egen
mark få utföra dikningen kommer företaget att utföras gemensamt.

Jämlikt 7 kap. 61 § vattenlagen skall för handhavan-
det av med företaget förenade angelägenheter utses en styrelse.

Val av styrelse skall anmälas till Länsstyrelsen.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen oför-
dröjligen göra anmälan därom till Länsstyrelsen. Jämlikt 21 §
i 3 kap. vattenlagen är styrelseledamot ansvarig för sina åtgör-
anden.

Innan anmälan om styrelseval gjorts hos Länssty-
relsen må ej arbete å annans mark verkställas eller åtgärd till

färfång för annan vidtagas.

Dikesjorden.

Den ur avloppen upptagna jordmassan skall såväl vid
dess första upptagande som vid framtida rensningar uppläggas
vid sidan av avloppen men få ej läggas närmare de nya avloppens
kanter än 1 meter med undantag av å sträckan genom Målsjön
och upp till punkt 4 å vilken sträcka de skola läggas 2.0
meter vid det nya avloppets kanter. Jordvallarna skola på
lämpliga ställen dock minst på var femtonde meter genomskäras
för att bereda ytvattnet från angränsande mark fritt avlopp.
Jordvallarna få ej läggas med brantare sidolutning å den mot
diket vända sidan än 1:1.

Broar.

Huvudavloppet korsar allmän väg vid 10+95 å sträc-
kan D-E. Bron för landsvägen har icke rubbats efter den 1
januari 1880. Torrlägningsföretaget är sålunda skyldig be-
kosta bron ombyggnad och då vederbörande väghållningsdistriktet
ej heller förklarat sig önska utföra arbetet skall det jämväl
ombesörjas av torrlägningsföretaget.

Företagets utförande medför ombyggnad av 8 st.

ägovägsbroar. Desamma skola ombyggas på torrlägningsföretagets bekostnad på sätt särskild förslagsritning utvisar.

Träbroarna anordnas så att å alla ytor där trä ligger mot trä lägges näver eller tjärpapp.

Avsättning.

Sedan arbetet blivit färdigt och om så erfordras under dess utförande, skall det avsynas eller inspekteras av i länet tjänstgörande Statens Lantbruksingeniör eller annan av vederbörande myndighet därtill förordnad.

Underhåll.

De här föreslagna avloppen skola första gången under första året efter sedan arbetet blivit avsynat samt därefter vart annat år samt så ofta det dessemellan erfordras rensas från anhopade slam- och växtbildningar och skall detta arbete vara fullbordat senast den 1 oktober det åre, rensning sålunda skall företagas. Kostnaderna skola fördelas efter samma grund som här nedan angives för kostnadernas fördelning för avloppens första upptagande. Vid rensning skall iakttagas att bottenlinjen erhåller det å profilritningen angivna höjd-

läget.

Allt underhållsarbete äger företagets styrelse vidtaga utan övriga intressenters hörande. De nyuppförda broarnas underhåll skall bekostas av den eller de som förut haft sig denna skyldighet ålagd.

Dämning, anläggning av vattningsplats m.m.

Dämning, anläggning av vattningsplats i avloppen eller annan åtgärd varigenom skada uppstår eller som hindrar vattnets fria lopp, må på inga villkor göras eller tålas, och skall därest skada uppstår genom delägares eller annans påtagliga åtgörande av denne omedelbart avhjälpas.

Uppmätning.

För bestämmande av arealen vattenskadad mark samt för utrönande av varje ägofigurs höjdläge över medelvattenytan i sjön eller i avloppen, har den av företaget berörda marken blivit kartlagd och nätavvägd samt begränsad med en kurva belägen på full torrlägningshöjd över nämnda vattenstånd, varvid för mark belägen på längre avstånd från avloppen tillagts erforderligt fall.

Jordvärdering.

Då ingen överenskommelse angående kostnadernas fördelning lämpligen kunnat träffas, har ägogradering varit nödvändig och har densamma verkställts efter följande grunder.

Genom grävning har jordens värde med hänsyn till dess naturliga godhet och beskaffenhet och under förutsättning av omsorgsfull skötsel och fullständig torrläggning för varje ägofigur upptaxerats pr. hektar, och finnas dessa värden för fullt torrlagda ägofigurer, införda i kolumn 13 av värderingslängden.

För ägofigurer, vilka äro belägna lägre än 1,5 meter över blivande medelvattenytan, vilka sålunda ej bliva fullt torrlagda, har en reducering av ovan angivna värden skett efter sådan grund, att all mark belägen över eller i jämnhöjd med 1,5 meter över nyssnämnda höjd ansetts hava torrläggningsgraden 1.0 d.v.s. de bliva fullt torrlagda, under det att mark belägen under ovan angivna höjdläge, ansetts hava torrläggningsgraden 0 d.v.s. deras blivande värde efter företagets utförande är ur torrläggningssynpunkt lika med 0. För sådan jord, som först efter upptagande av ytterligare avlopp d.v.s. sådan jord, som är belägen på längre avstånd från avloppen, vinner nytta av den i detta företag föreslagna dikningen har reducering av blivande värdet pr. hektar verkställts.

För beräkning av nuvarande värdet har den regeln följts, att all mark belägen under nuvarande medelvattenytan ansetts i sitt nuvarande skick, värdelös och sålunda komma genom fullständig torrläggning att förbättras till ur torrläggningssynpunkt förstgradig mark medan mark belägen ovan den i momentet angående "Uppmätning" omnämnda kurvan ansetts ur torrläggningssynpunkt redan lämna full avkastning, varför den ej genom företagets utförande vinner någon förbättring, detta under förutsättning att inga andra omständigheter än otillfredsställande torrläggning varit orsak till minskning i eventuellt skörderesultat. Markens nuvarande värde är därför beroende av dels det blivande värdet under förutsättning av full torrläggning och dels av dess höjdläge till den försumpande vattenytan i avloppen, samt erhållits genom multiplicering av jordens värde i fullt torrlagt skick medels ett procenttal, som uträknats på grund av respektive figurers höjdläge över sagda vattenytan. De härigenom erhållna värdena äro pr. hektar införda i värderingslängden kolumn 11.

Skillnaden mellan blivande och nuvarande värdet

eller s.k. förbättringsvärdet finnes infört i värderingsläng-

den kolumn 15 och avse dessa siffror värdet pr. hektar.

I värderingslängden hava slutligen de enligt ovan angivna regler uträknade blivande och nuvarande värdena samt förbättringsvärdena blivit för varje ägofigur med hänsyn till dess yttinnehåll beräknade och införda.

Angående efteruppskattning.

Genom företagets utförande uppkomma en del landvinningar. Synemännen hava ej ansett sig innan företaget blivit fullbordat kunna med tillförlitlig noggrannhet beräkna båtnaden å dessa områden varför de tillsvidare åsatt dem en båtnad av 10.- kronor pr. hektar. Jämlikt vattenlagen 10 kap. 61 § varder slutlig uppskattning utsatt att äga rum efter företagets fullbordan.

Båtnaden genom företaget.

Den vattenskadade marken som kommer att förbättras genom företaget omfattar en areal av sammanlagt 85,38 hektar.

Dess blivande värde utgör

57.668,70 kronor.

dess nuvarande värde utgör

36.336,65 kronor

Förbättringsvärde sålunda

21.332,05 "

Företaget omfattar sänkning av Målsjön. Å den mark som härigenom skulle förbättras har beräknats ett förbättringsvärde av 9.624,25 kronor, varav på mark tillhörande sökande kommer ett förbättringsvärde av 9.427,55 kronor eller 97,95 %.

Vattendomstolsavgift.

Jämlikt 11 kap. 96 § vattenlagen skall till Länsstyrelsen erläggas en avgift av 1,50 kronor för tusen av värdeökningen såsom bidrag till kostnaderna för vattendomstolarnas organisation och verksamhet. Då i föreliggande fall värdeökningen uppgår till 21,332,05 kronor skall till Länsstyrelsen erläggas ett belopp av 31,99 kronor och skall bestyrkt avskrift av denna bestämmelse tillställas Länsstyrelsen. Vattendomstolsavgiften skall erläggas så snart utlåandet vunnit laga kraft.

Ersättningar.

Beträffande ersättning för mark som åtgår för avloppens utvidgning föreskriva synemännen att sådan skall utgå,

varom särskild jordersättningslängd upprättats.

Beträffande ersättning för mark som åtgår för jord-
upplag föreskriva synemännen jämlikt intressenternas därom gjorda
uttalande att sådär skall utgå, varför särskild ersättningslängd
härfor upprättats och omfattar denna ersättning såväl ersättning
för det intrång, som förorsakas genom att vallarna äro upplagda,
eller om vallarna bortföras, ersättning för det arbete, som erfor-
dras för vallarnas bortförande.

Ersättning utbetalas i samband med slutligt uppgöran-
de av räkenskaperna för företaget.

Ersättning för intrång genom uppkastad jord vid fram-
tida rensningar skall ej utgå.

Jordägare kan icke göra anspråk på bidrag av annan
intressent i företaget för bortkörning av jordvallarna eller un-
danskaffande av desamma. Har jordägare verkställt detta arbete,
äger han därefter åter fritt disponera över den mark, som varit
täckt av jordvallarna.

För skada och intrång, som vid detta utlåtandes med-
delande icke kunnat av synemännen förutses, må den som lider ska-
dan eller intrånget framställa anspråk på ersättning enligt be-

stämmelserna i 9 kap. Vattenlagen, dock skall sådant anspråk
för att kunna upptagas till prövning anmälas hos Österbygdens
vattendomstol inom fem år räknat från utgången av den för fö-
retagets fullbordande i detta utlåtande eller ock sedermera i
anledning av sökt anstånd bestämda tiden. Är skadan eller in-
trånget av betydighet, gäller vad i 7 kap. 57 § vattenlagen
andra styckets stadgas.

Fiske.

Beträffande fisket har fiskeriintendenten i Östra
Distriktet avgivet särskilda utlåtanden, vilka bilagts proto-
kollet. Årliga värdet av fisket har fiskeriintendenten be-
räknat till 5.- å 10.- kronor motsvarande ett kapitaliserat
värde av 150.- kronor. Detta belopp skall utgå enligt här-
för upprättad särskild längd.

Kungl. Kammarkollegii yttrande.

Då företaget avser sjösänkninghar ärendet jämlikt
vattenlagen 10 kap. 42 § anmälts till Kungl. Kammarkollegium,
vilket i skrivelse den 27 november 1933 meddelat, att Kungl.
Kammarkollegium icke funnit nödigt att för närvarande föra talan
för bevakande av det allmännas rätt och intressen i målet.

Kostnadsfördelning.

Beträffande kostnadernas fördelning har särskild tabell häröver upprättats, vilken bilagts detta utlåtande, varför här endast hänvisas till nämnda handling. Betraktats som en samfällighet blir reativa kostnaden inom företaget 0.8091. På grund av fallförhållandena kunna olika områden av företaget torrläggas oberoende av andra varför nedanstående tabell upprättats.

<u>Avdelning.</u>	<u>Ägofig.</u>	<u>Förbättringsvärde</u>	<u>Kostnad</u>	<u>Rel. Kostnad.</u>
I	134-242	9.624,25 kr.	9.509,35 kr.	0.9880
II	73-133	7.236.- "	4.635,70 "	0.6406
III	1-37,69-72	3.029,40 "	1.676,10 "	0.7155
IV	38-68	1.442,40 "	1.440,40 "	0.9986
I-IV	1-242	21.332,05 "	17.261,55 "	0.8091

Härav framgår att företaget skall uppdelas i fyra avdelningar. I tabellen har angivits huruvida delägare är sökande till företaget eller ej. Deltagningskyldigheten är grundad på värdet av den båtnad, som vinnes genom av dikningen uppkommande jordförbättring. Delägare som ej sökt företaget eller förenat sig med sökanden om företaget är ej skyldig att vidkännas större bidrag till

kostnaden för dikningen än som svarar mot värdet av den båtnad, hans mark därigenom beredes. Då någon framställning att få erlægga bidrag till kostnaden för företagets utförande på visst antal år ej anförts har någon sådan fördelning ej heller verkställts.

Synekostnaderna skola förskjutas av sökandena och skola för dessa kostnaders slutliga fördelning gälla enahanda grunder som gälla för fördelning av kostnaderna för företaget. Fördelning av syneförrättningskostnaderna finnes verkställd i ovannämnda tabell.

Fixpunkter.

Till ledning för arbetets utförande samt för kontrollering av detsamma finnas 5 fixpunkter anbragta på sätt av plan- och profilritningen närmare framgår. De skola nog bevaras och få ej döljas av jord eller annat. Borttages eller fördärvas desamma uppsåtligen är åtgärden belagd med straff enligt bestämmelserna i 13 kap. 14 § vattenlagen.

Talan mot förrättningen.

Den som önskar föra talan mot denna förrättning

skall göra detta vid Österbygdens Vattendomstol adr. Stockholm.

För talans bevarande skall sakägare inom sextio dagar räknat

från denna dag till vattenrättsdomaren inlämna sina till vatten-

domstolen ställda besvär i tre exemplar och skola i dessa full-

ständigt upptagas klagandens alla påståenden samt skälen därtill.

Utlåtandets underställning.

Då föreliggande fall avser sjösänkning skall utlåtandet jämlikt vattenlagen 7 kap. 45 § underställas vattendomstolens prövning.

Alby den 13 december 1933

Nils Risberg

Statens Lantbruksingeniör

N.E. Forssmark

Hj. Karlsson

Godman

Godman

Rätt avskrivet betyga:

S. Hahn

K. Andersson